

**Τεχνολογικό
Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Ηπείρου
Σχολή Επαγγελματών Υγείας και Πρόνοιας
Τμήμα Λογοθεραπείας**

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΘΕΜΑ:

**Συμφωνία υποκειμένου- ρήματος, Χρόνος και
Ώση στην Ελληνόφωνη Αφασία**

Ιωάννινα, Νοέμβριος 2012

***Ομιλήτριες: Μιχάλη Ευθαλία-Μαρίνα
Παυλίδου Χρυσούλα***

***Επόπτες καθηγητές: Νάσιος Γρηγόριος
Φυνδάνης Βαλάντης***

Αντικείμενο έρευνας

A) Σύγκριση της επίδοσης των λειτουργικών κατηγοριών της Συμφωνίας, του Χρόνου και της Όψης στα ελληνόφωνα άτομα με μη ρέουσα αφασία σε προτασιακό-μορφοσυντακτικό επίπεδο.

B) Η συμβολή του μήκους των προτάσεων στην επίδοση των αφασικών συμμετεχόντων.

Χρόνος – συμφωνία- όψη

Χρόνος: Ο Χρόνος εγκαθιστά μια κατάσταση σιγά σιγά, δείχνει δηλαδή μια κατάσταση την ώρα που γίνεται. «Παρόν», «παρελθόν» και «μέλλον» είναι οι πιο συνηθισμένοι χρόνοι που βρίσκουμε στις γλώσσες.

Συμφωνία: Η Συμφωνία είναι η μορφοσυντακτική διαδικασία βάσει της οποίας τα χαρακτηριστικά του προσώπου και του αριθμού του υποκειμένου αντιγράφονται/ μαρκάρονται στο ρήμα.

Όψη: Η όψη συνήθως μεταβιβάζει πληροφορίες σχετικά με τη χρονική διάρκεια και συχνά συγχέεται με το χρόνο. Στην πραγματικότητα, ο χρόνος αναφέρεται στο «πότε» ενώ η όψη στο «πως», με δεδομένο ένα συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο.

Χρόνος – Συμφωνία- Όψη (2)

- ❑ Αποτελούν τμήμα της μορφολογίας του ελληνικού ρήματος
- ❑ Η Συμφωνία βρίσκεται ψηλότερα από το Χρόνο στη συντακτική ιεραρχία της Ελληνικής (Philippaki – Warburton,1998).
- ❑ Ο Χρόνος βρίσκεται ψηλότερα από τη Συμφωνία στη συντακτική ιεραρχία της Ελληνικής (Tsimpli,1990)
- ❑ Ομοφωνία ως προς το ότι η Όψη βρίσκεται χαμηλά στη συντακτική ιεραρχία της Ελληνικής, συγκεκριμένα πριν από τη ρηματική φράση.
- ❑ Η διάταξη τους στη διευρυμένη προβολή του ελληνικού ρήματος είναι η εξής:
Φρ. Συμφ. > Φρ. Χρν (ή Φρ. Χρν> Φρ. Συμφ.)> Φρ. Όψης> ΡΦ

Χρόνος – Συμφωνία- Όψη(3)

- Η Κλίση δεν είναι ανεξάρτητος κόμβος, αλλά διασπάται σε δικούς της συστατικούς ανεξάρτητους κόμβους: στη Φράση Συμφωνίας και στη Φράση Χρόνου.
- Η Φράση Χρόνου βρίσκεται υψηλότερα από τη Φράση Συμφωνίας στην ιεραρχία του συντακτικού δέντρου.
(Pollock,1989).
- Το μορφοσυντακτικό έλλειμμα του αγραμματισμού που σχετίζεται με τη Ρηματική Κλίση, είναι εξαιρετικά επιλεκτικό.
- Σύμφωνα με μελέτες, η συμφωνία είναι καλύτερα διατηρημένη από το χρόνο και την όψη.

Χρόνος – συμφωνία- όψη (4)

Για την ερμηνεία του προτύπου επίδοσης (Συμφωνία > Χρόνος/Όψη) έχουν διατυπωθεί διάφορες υποθέσεις βασισμένες στο πλαίσιο της γενετικής γραμματικής (π.χ. Chomsky, 1981, 1995, 2000, 2001).

- Στο πλαίσιο του προτύπου της κυβέρνησης και αναφορικής δέσμευσης (ΚΑΔ) οι Friedmann και Grodzinsky (1997) πρότειναν την Υπόθεση Αποκοπής του (Συντακτικού) Δέντρου (ΥΑΔ).
- Το θεωρητικό πλαίσιο της μελέτης της Hagiwara (1995) εντάσσεται στις αρχές της οικονομίας του μινιμαλιστικού προγράμματος. Η Hagiwara υποστήριζε πως στην ιεραρχική δομή μιας πρότασης όσο χαμηλότερα βρίσκεται μια λειτουργική κεφαλή και η προβολή της τόσο πιο προσβάσιμη είναι στον αγραμματισμό.
- Οι Wenzlaff & Clashen (2004) απορρίπτουν την ΥΑΔ των Friedmann και Grodzinsky (1997) και διατυπώνουν μια εναλλακτική πρόταση, την υπόθεση του υποπροσδιορισμού του χρόνου, η οποία διαμορφώνεται εντός του θεωρητικού πλαισίου που συστήνουν οι πιο πρόσφατες εκδοχές του μινιμαλιστικού προγράμματος (Chomsky, 1995 α,β, 2000).

Χρόνος – συμφωνία- όψη (5)

- Οι Burchert, Swobola-Moll & de Bleser (2005), προέκτειναν την υπόθεση του υποπροσδιορισμού του χρόνου των Wenzlaff & Clashen (2004), και αναδιατύπωσαν την υπόθεση του υποπροσδιορισμού του Χρόνου και της Συμφωνίας.
- Οι Kok et al (2007) υποστήριξαν πως αν ο αγραμματισμός προκαλείται από κάποια απώλεια της γλωσσικής γνώσης, τότε η επίδοση για την εκάστοτε μεταβλητή που εξετάζεται αναμένεται να είναι τυχαία ή σχετικά καλή. Αντίθετα, αν τα προβλήματα εγείρονται λόγω κάποιας διαταραχής στην επεξεργασία, η επίδοση θα πρέπει να ποικίλλει ανάλογα με την πολυπλοκότητα της κάθε δοκιμασίας και τη σοβαρότητα αυτής της διαταραχής.
- Οι Novaes & Braga (2005), στην μελέτη τους έχουν εστιάσει κυρίως στην Όψη. Προκειμένου να μπορέσουν να ερμηνεύσουν το διαχωρισμό που βρήκαν μεταξύ όψης και χρόνου βάσει της ΥΑΔ των Friedmann και Grodzinsky (1997), προτείνουν πως η Φράση Όψης κυριαρχεί στη Φράση Χρόνου.

Χρόνος – συμφωνία- όψη (6)

- Πρόσφατες μελέτες στην ελληνική (Nanousi et al., 2006; Stavrakaki & Kouvara, 2003; Varlokosta et al., 2006) έχουν υποδείξει πως όχι μόνο ο Χρόνος αλλά και η Όψη είναι σοβαρά διαταραγμένη.
- Οι Stavrakaki & Kouvara (2003) και η Πλακούδα (2001) υποστήριξαν πως η υψηλή ή η χαμηλή θέση μιας κατηγορίας στην ιεραρχία στο συντακτικό δέντρο, που απεικονίζει την ιεραρχία μίας πρότασης δεν είναι ο μοναδικός καθοριστικός παράγοντας της αφασικής επίδοσης.
- Οι Varlokosta et al. (2006) και οι Nanousi et al (2006) υποστήριξαν πως τα αποτελέσματα της έρευνάς τους μπορούν να ερμηνευτούν είτε με τη θεωρία του υποπροσδιορισμένου χρόνου των Wenzlaff και Clahsen (2004) είτε με το μινιμαλιστικό πρόγραμμα του Chomsky (2000), στο οποίο γίνεται διάκριση ερμηνεύσιμων (χρόνος, όψη) και μη ερμηνεύσιμων χαρακτηριστικών (συμφωνία).

Η επίδραση του μήκους της πρότασης

- ❑ Καμία από αυτές τις μελέτες δεν είχε και τις τρεις συνθήκες εξισορροπημένες ως προς το μήκος της πρότασης.
- ❑ Στις δοκιμασίες συμπλήρωσης πρότασης που υπάρχουν στις μελέτη των Varlokosta et al. (2006) και Fyndanis, Varlokosta και Tsapkini (2012), οι προτάσεις της Συμφωνίας ήταν μικρότερες σε μήκος από αυτές του Χρόνου, και οι τελευταίες ήταν μικρότερες σε μήκος από αυτές της Όψης.
- ❑ Το πρότυπο της γραμματικής επίδοσης, στο οποίο αναφέρονται οι Fyndanis et al.(2012), αποκαλύπτει μία αντιστρόφως «ανάλογη» σχέση μεταξύ του μήκους της πρότασης και της επιτυχούς επίδοσης.
- ❑ Αυτό γεννά το ερώτημα εάν οι διαφορές μεταξύ των τριών κατηγοριών ήταν γνήσιες, ή απλά απεικόνιζαν την επίδραση του μήκους.

ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

- A) 1^η Δοκιμασία Συμπλήρωσης Πρότασης
(ελάχιστες σε μήκος προτάσεις)**
- B) 2^η Δοκιμασία Συμπλήρωσης Πρότασης
(μεγαλύτερες σε μήκος προτάσεις)**

*Ίδια μεθοδολογική βάση στο σχεδιασμό και στην
πραγμάτωση τους*

Σχεδιασμός πρώτης δοκιμασίας

- 90 ζεύγη προτάσεων:
- ✓ 30 στόχευαν στον έλεγχο της Συμφωνίας (βλ. παράδειγμα 1)
- ✓ 30 στον έλεγχο του Χρόνου (βλ. παράδειγμα 2)
- ✓ 30 στον έλεγχο της Όψης (βλ. παράδειγμα 3)
- τα ζεύγη προτάσεων βασίστηκαν σε 30 ομαλά ρήματα.
- Μήκος προτάσεων: Συμφωνία < Χρόνος < Όψη.

Παράδειγμα 1

ΑΠ: Εγώ θα κουρδίσω τα ρολόγια.

ΠΣ: Εμείς _____. [θα κουρδίσουμε τα ρολόγια].

Παράδειγμα 2

ΑΠ: Εσύ χθες μοίρασες τα δώρα

ΠΣ: Εσύ αύριο _____. [θα μοιράσεις τα δώρα]

Παράδειγμα 3

ΑΠ: Μετά εγώ μέσα σε μία ώρα θα ψήσω τις μπιριζόλες.

ΠΣ: Μετά εγώ επί μία ώρα _____. [θα ψήνω τις μπιριζόλες]

Σχεδιασμός δεύτερης δοκιμασίας

- ❑ 90 ζεύγη προτάσεων (30 για κάθε συνθήκη)
- ❑ Οι προτάσεις που έλεγχαν τη Συμφωνία και το Χρόνο εξισορροπήθηκαν ως προς το μήκος των προτάσεων της Όψης.
- ❑ Στη συνθήκη της Συμφωνίας και του Χρόνου προστέθηκαν επιρρήματα και Προθετικές φράσεις.

Παραδείγματα μετατροπών

1 ^η δοκιμασία <u>Συνθήκη Συμφωνίας</u>	2 ^η δοκιμασία
Εγώ έσβηνα τη φωτιά Ο πυροσβέστης ____ [έσβηνε τη φωτιά].	ΑΠ: Χθες επί δύο ώρες εγώ έσβηνα τη φωτιά. ΠΣ: Χθες επί δύο ώρες ο πυροσβέστης ____ [έσβηνε τη φωτιά].
Συνθήκη Χρόνου	
Εγώ αύριο θα γεμίσω τη γαλοπούλα. Εγώ χθες ____ [γέμισα τη γαλοπούλα].	ΑΠ: Μέσα σε μία ώρα εγώ αύριο θα γεμίσω τη γαλοπούλα. ΠΣ: Μέσα σε μία ώρα εγώ χθες ____ [γέμισα τη γαλοπούλα].

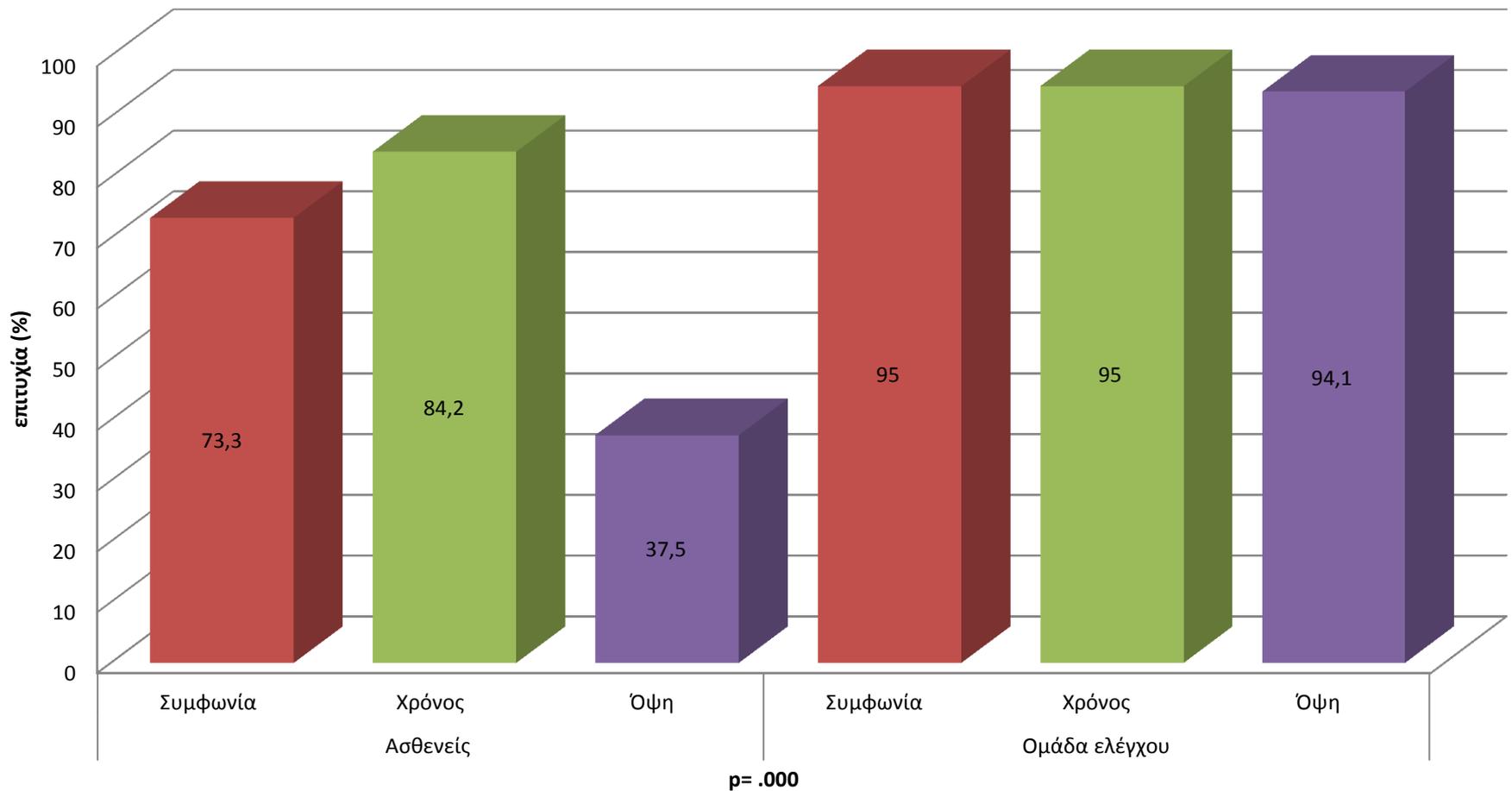
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- ❑ Οι δύο δοκιμασίες συμπλήρωσης πρότασης πραγματοποιήθηκαν με 5 ημέρες διάστημα μεταξύ τους.
- ❑ Η διαδικασία ξεκινούσε με 9 προτάσεις εκπαίδευσης (3 αντιπροσωπευτικά δείγματα για την κάθε συνθήκη).
- ❑ Οι πειραματικές προτάσεις διαπλεκόντουσαν έτσι ώστε και οι τρεις συνθήκες να εξετάζονται παράλληλα καθ'όλη τη διάρκεια της πειραματικής διαδικασίας.
- ❑ Οι Προτάσεις-Στόχοι δίνονταν κατά την πειραματική διαδικασία χωρίς τη Ρηματική Φράση, καθώς ζητούνταν η συμπλήρωση της πρότασης με αυτήν.
- ❑ Το ενδιαφέρον εστιαζόταν στη συμπλήρωση του ρηματικού τύπου και όχι του συμπληρώματός του.

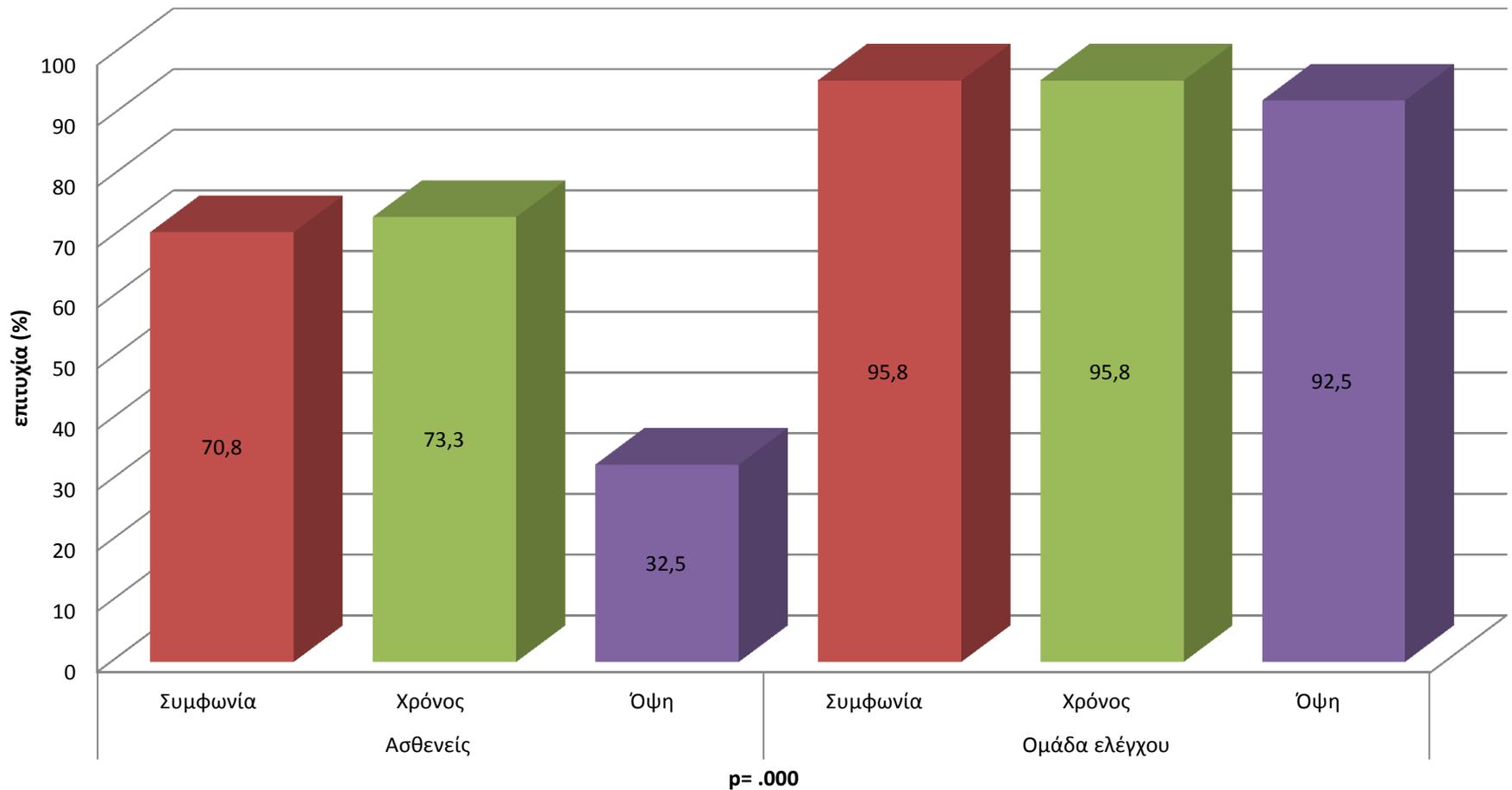
Επίδοση στην πρώτη δοκιμασία

Ασθενείς vs Ομάδα ελέγχου

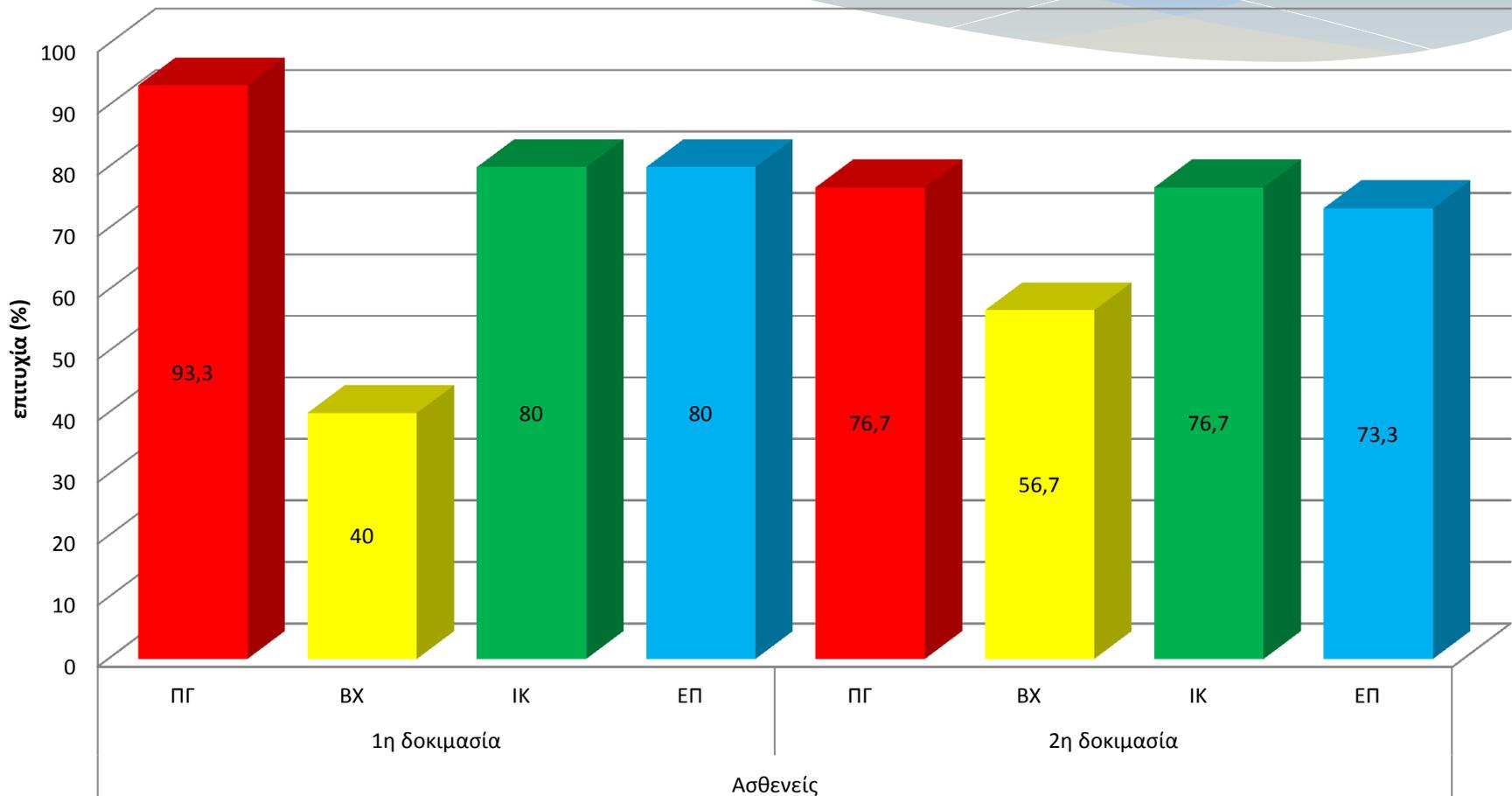

Επίδοση στη δεύτερη δοκιμασία

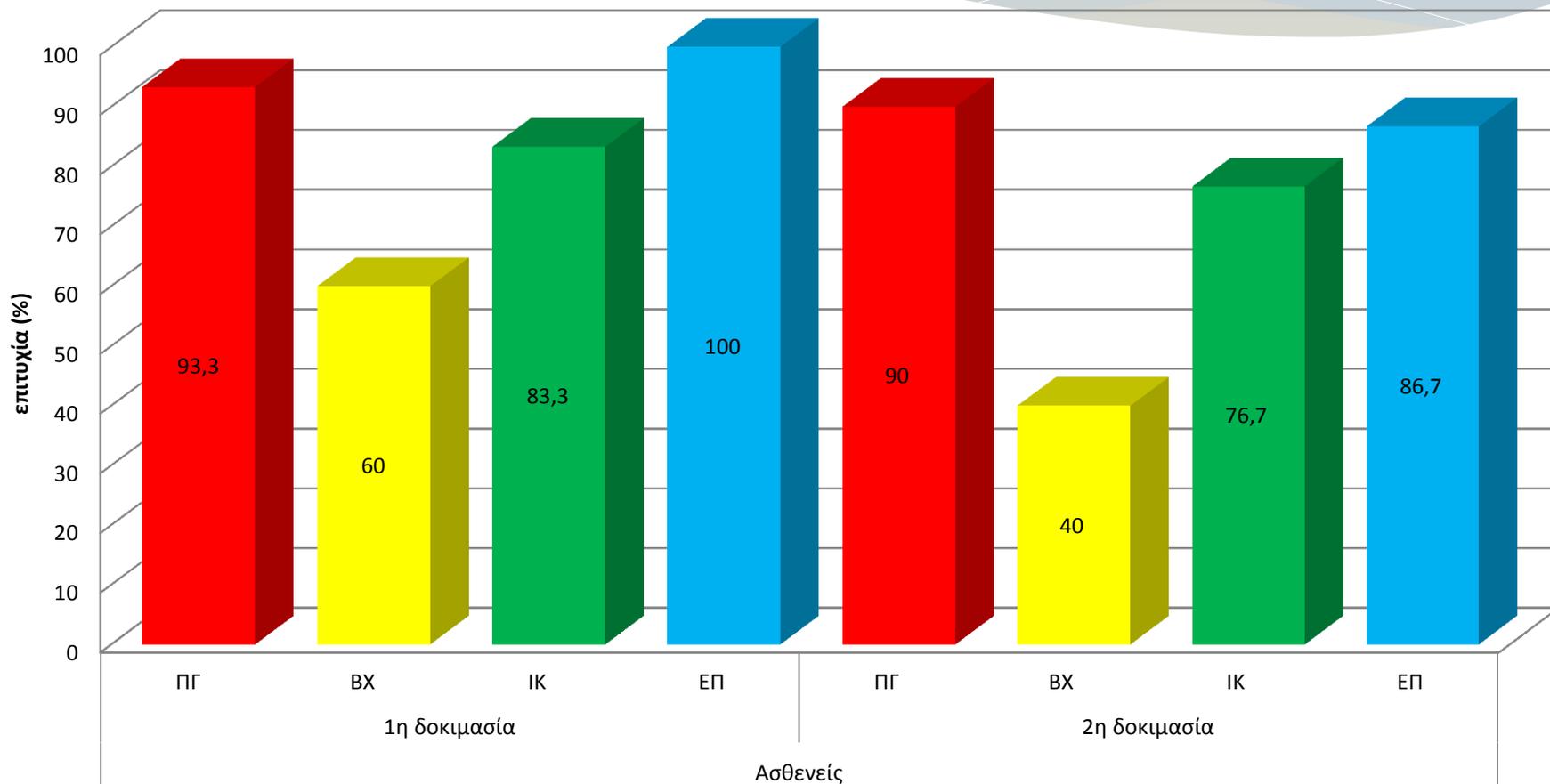
Ασθενείς vs Ομάδα ελέγχου

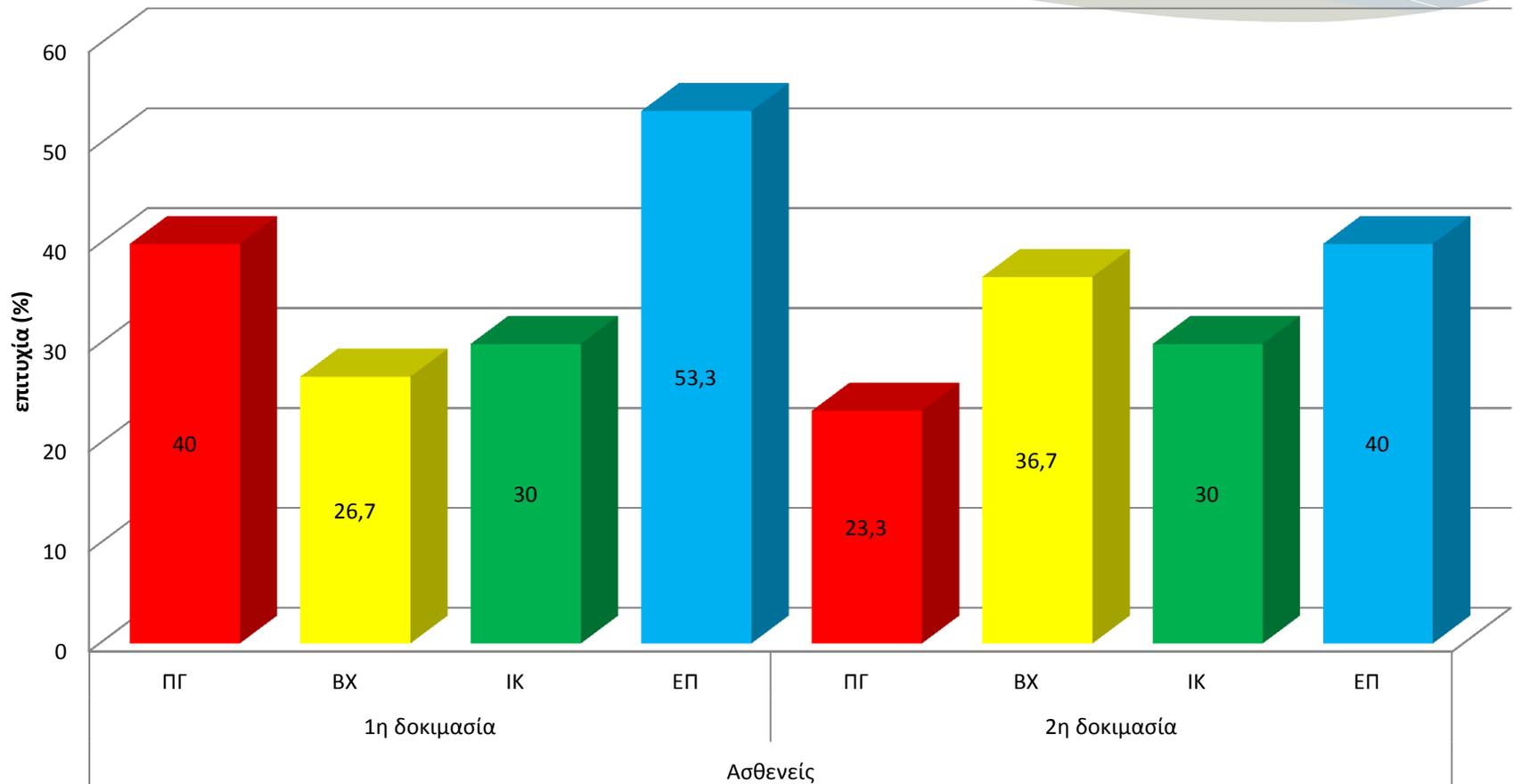
Επίδοση ασθενών σε ατομικό επίπεδο στη συνθήκη της συμφωνίας 1^η vs 2^η δοκιμασία

Επίδοση ασθενών σε ατομικό επίπεδο στη συνθήκη του χρόνου 1^η vs 2^η δοκιμασία

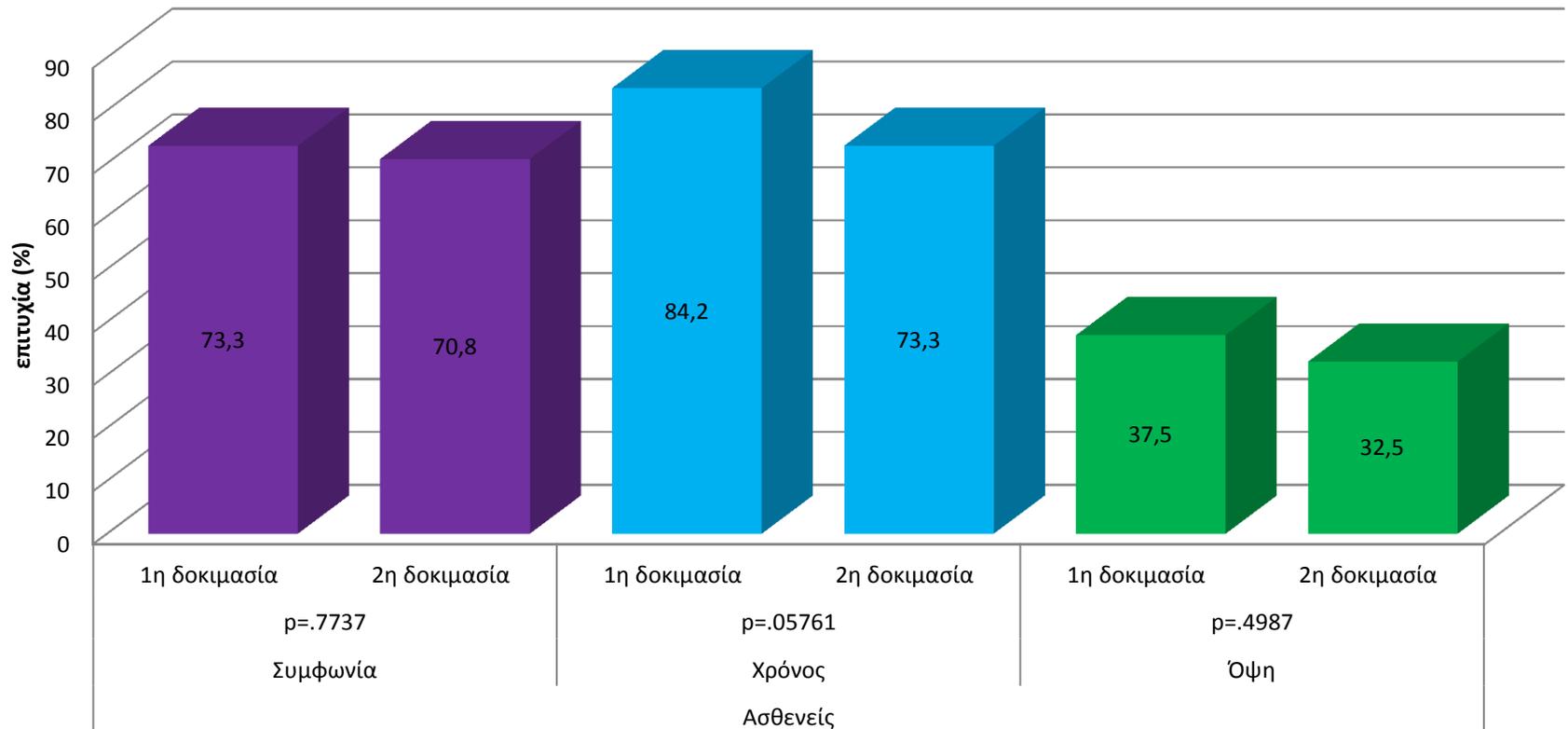

Επίδοση ασθενών σε ατομικό επίπεδο στη συνθήκη της Όψης 1^η vs 2^η δοκιμασία

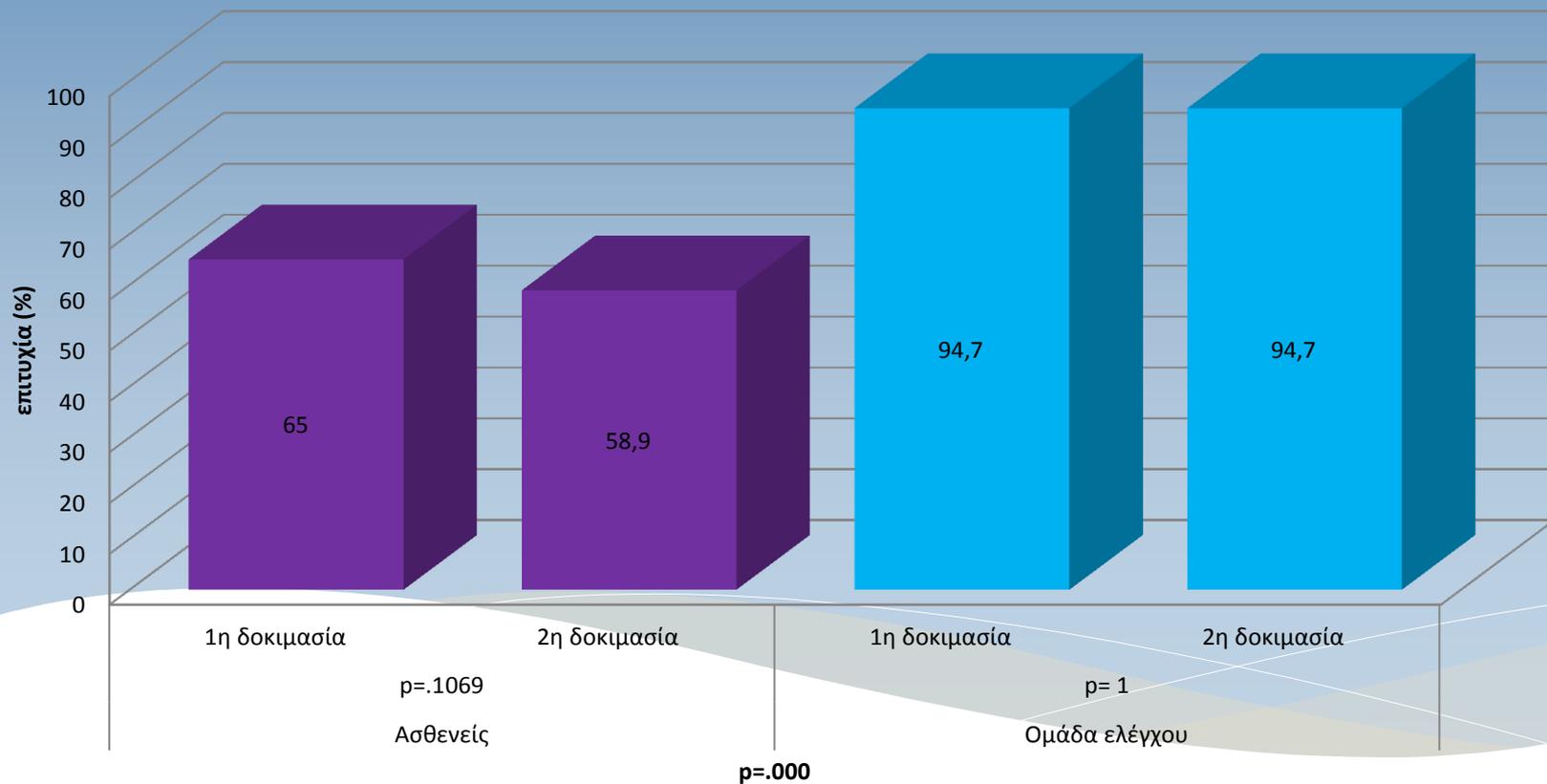
Επίδοση ασθενών (Χρόνος – Συμφωνία – Όψη)

1η vs 2η δοκιμασία

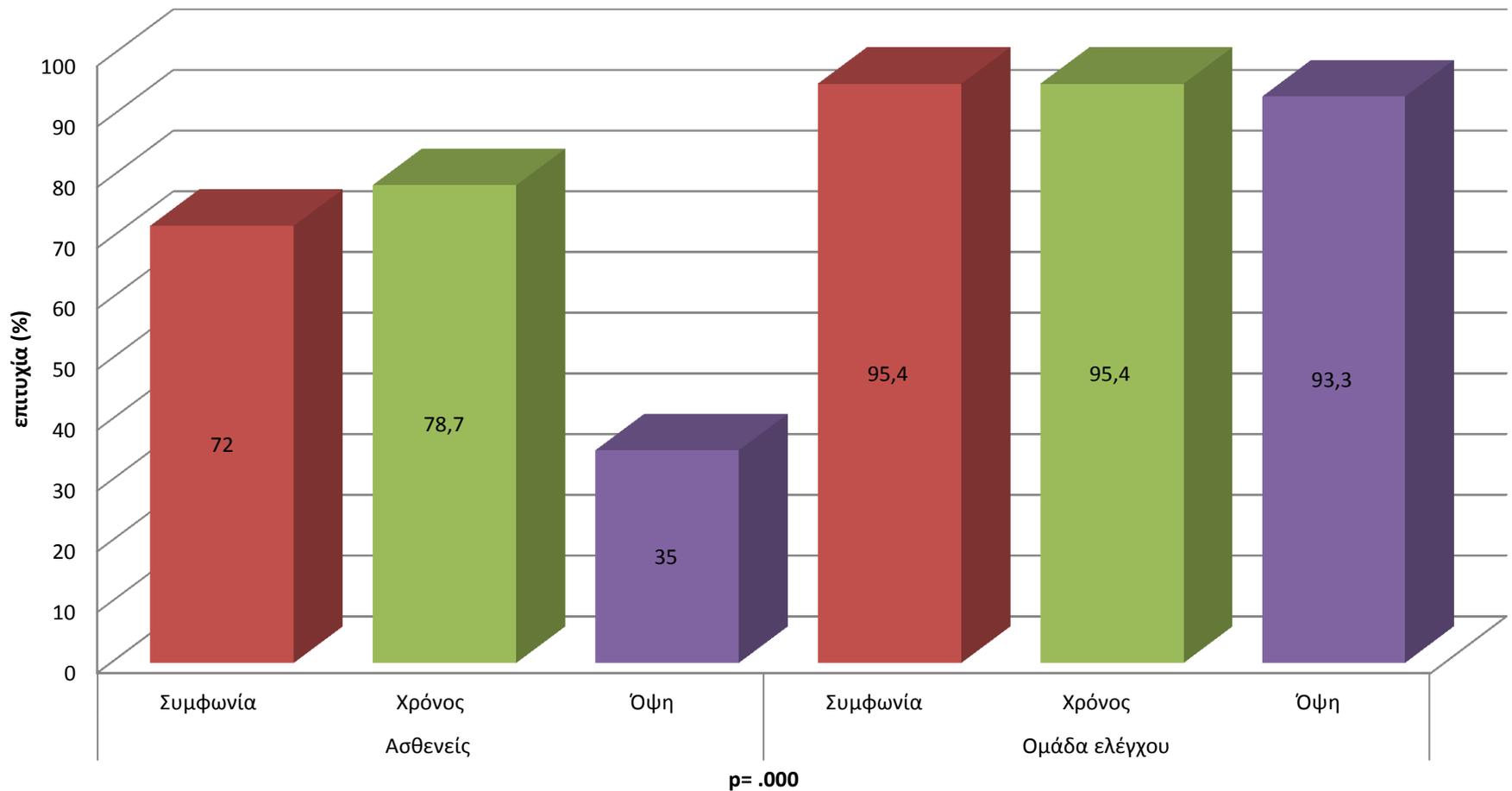
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ (1^η – 2^η δοκιμασία)

Ασθενείς vs Ομάδα ελέγχου

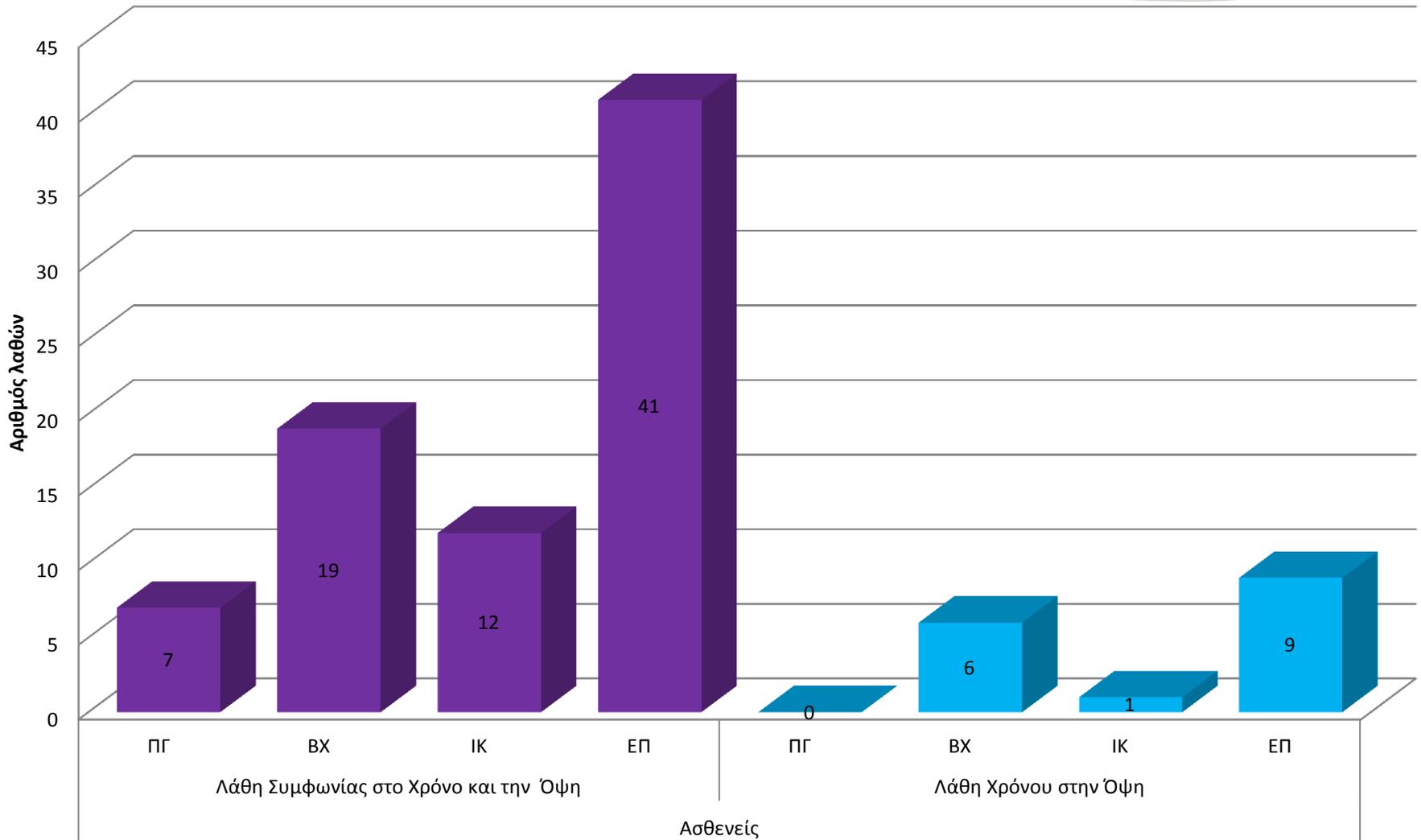

Συνολική επίδοση (Συμφωνία- Χρόνος -Όψη)

Ασθενείς vs Ομάδα ελέγχου

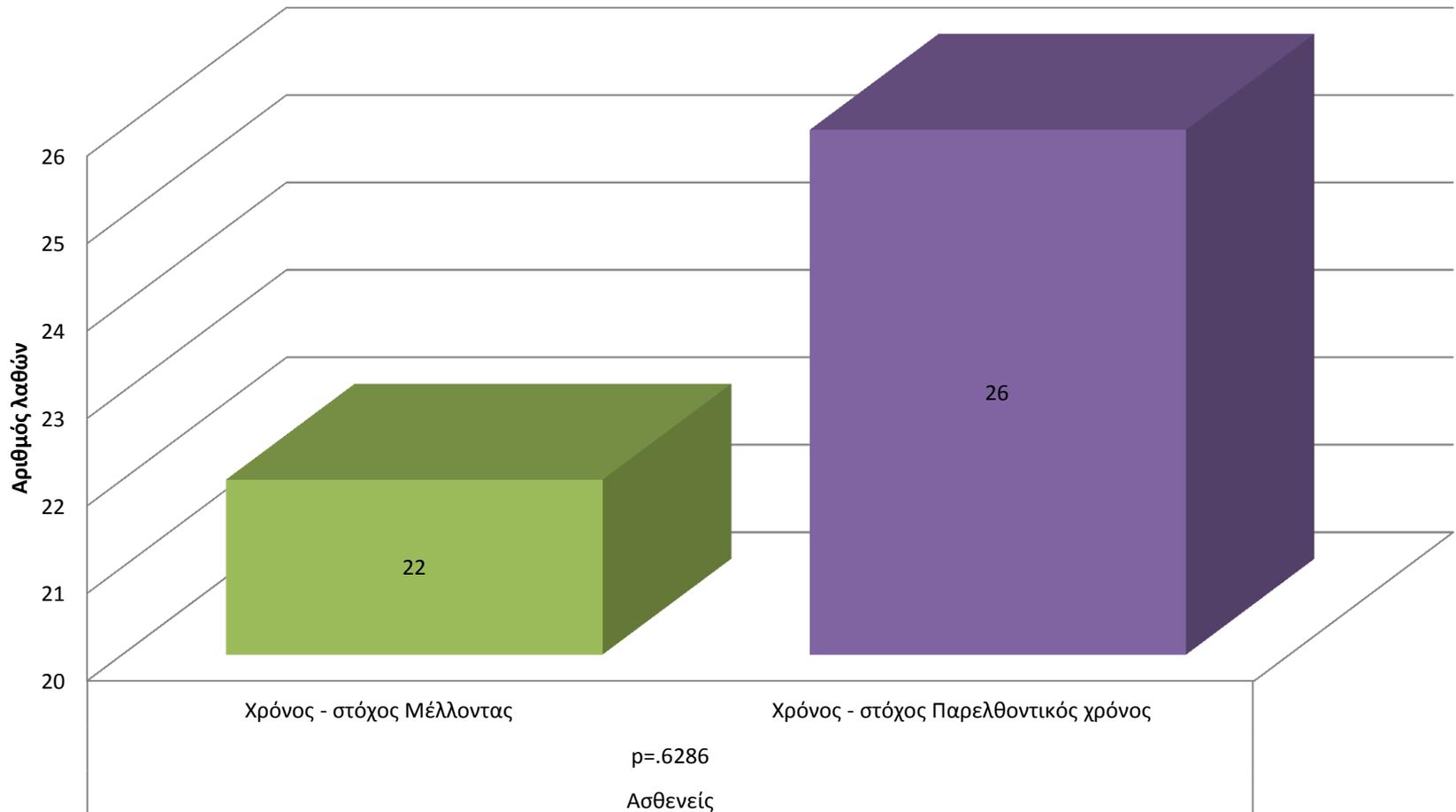

«Παράπλευρα» λάθη

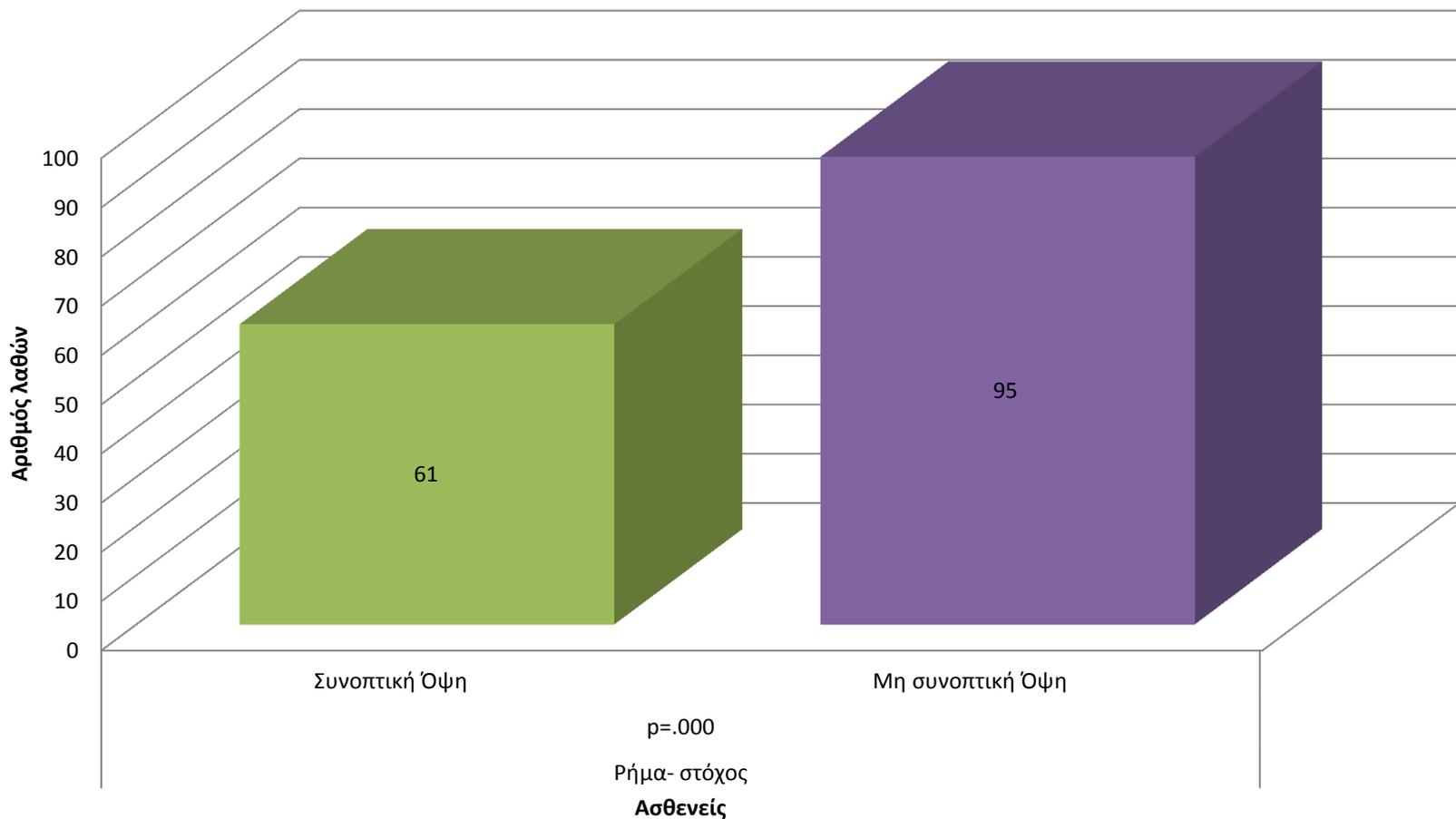
Ανάλυση λαθών στη συνθήκη του Χρόνου

Μέλλοντας vs Παρελθοντικός χρόνος

Ανάλυση λαθών στη συνθήκη της Όψης

Συνοπτική Όψη vs Μη συνοπτική Όψη

Συζήτηση / Συμπεράσματα (Πρώτη Δοκιμασία Συμπλήρωσης Πρότασης)

- ✓ **Καλύτερα διατηρημένος ο Χρόνος έναντι της Συμφωνίας και της Όψης.**
- ✓ **Αρκετά χαμηλή επίδοση στη συνθήκη της Όψης.**
- ✓ **Καλύτερη επίδοση της ομάδας ελέγχου σε σχέση με την ομάδα των ασθενών.**

Στατιστικές συγκρίσεις μεταξύ Συμφωνίας-Χρόνου-Όψης στην 1^η δοκιμασία

Συμφωνία < Χρόνος **p=.0576**

Συμφωνία > Όψη **p=.000**

Χρόνος > Όψη **p=.000**

- ✓ **Στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των τριών συνθηκών**

Συζήτηση / Συμπεράσματα (Δεύτερη Δοκιμασία Συμπλήρωσης Πρότασης)

- ✓ Τάση για καλύτερη επίδοση των ασθενών στη συνθήκη του Χρόνου σε σχέση με τη συνθήκη της Συμφωνίας**
- ✓ Αρκετά χαμηλή επίδοση των ασθενών στη συνθήκη της Όψης.**
- ✓ Καλύτερη επίδοση της ομάδας ελέγχου σε σχέση με την ομάδα των ασθενών.**

Στατιστικές συγκρίσεις μεταξύ Συμφωνίας-Χρόνου-Ώψης στην 2^η δοκιμασία

Συμφωνία < Χρόνος **p=.7737**

Συμφωνία > Ώψη **p=.000**

Χρόνος > Ώψη **p=.000**

- ✓ **Στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις
Συμφωνίας και Χρόνου έναντι Ώψης**

Συζήτηση / Συμπεράσματα (Σύγκριση μεταξύ των δοκιμασιών)

- ✓ **Υπάρχει τάση για πτώση στη συνολική επίδοση των ασθενών και για τις τρεις συνθήκες στη δεύτερη δοκιμασία.**
- ✓ **Η όψη συνιστά την πιο διαταραγμένη συνθήκη για όλες τις περιπτώσεις και στις δύο δοκιμασίες συμπλήρωσης πρότασης.**
- ✓ **Παρουσιάζεται καλύτερη η επίδοση των ασθενών στη συνθήκη του χρόνου σε σχέση με τις άλλες δύο συνθήκες (συμφωνία, όψη).**
- ✓ **Παρατηρείται στατιστικά σημαντική πτώση του χρόνου στην δεύτερη δοκιμασία, σε σχέση με την πρώτη δοκιμασία.**
- ✓ **Η συνθήκη της συμφωνίας παρατηρείται συνολικά καλύτερη πάντα από τη συνθήκη της όψης, και χειρότερη από τη συνθήκη του χρόνου (πλην κάποιων περιπτώσεων, που εμφανίζεται ίση σε απόδοση με τη συνθήκη του χρόνου).**

Συνολικές στατιστικές συγκρίσεις μεταξύ των τριών κατηγοριών

Συμφωνία < Χρόνος		p=.1116
Συμφωνία > Όψη		p=.000
Χρόνος > Όψη		p=.000

- Στατιστικά σημαντικές οι διαφοροποιήσεις στην επίδοση του Χρόνου και της Συμφωνίας έναντι της συνθήκης της Όψης.

Συζήτηση / Συμπεράσματα («Παράπλευρα» λάθη»)

- ✓ Τα παράπλευρα λάθη, που σημειώνονται στις συνθήκες του χρόνου και της όψης, συνυπάρχουν και με λάθη στις υπό εξέταση συνθήκες.
- ✓ Η συγκεκριμένη συνύπαρξη φανερώνει πως τα παράπλευρα λάθη απαντούν όταν ήδη το έργο των αφασικών ασθενών είναι πολύ επιβαρυσμένο, λόγω της επεξεργασίας των προτάσεων που ελέγχουν την όψη και το χρόνο. Θα μπορούσαν δηλαδή να αποδοθούν στην αποδιοργάνωση του συστήματος των συμμετεχόντων με αφασία, που παρατηρείται κάτω από ιδιαίτερα απαιτητικές γι'αυτούς συνθήκες.

Επίλογος

- ✓ Το μήκος της πρότασης δεν επηρεάζει σημαντικά την επίδοση των ασθενών. Ωστόσο, φαίνεται να επηρεάζει κατά κάποιο τρόπο το σύστημα επεξεργασίας τους, διότι υπάρχει μια τάση για πτώση στην επίδοσή τους στη δεύτερη δοκιμασία με τις μεγαλύτερες σε μήκος προτάσεις.
- ✓ Η όψη παρουσιάζεται ως η πιο διαταραγμένη συνθήκη → σύμφωνο με τις μελέτες στην ελληνική των Stavrakaki και Kounava (2003), Varlokosta et al. (2006) και στην πορτογαλική των Novaes και Braga (2005).

Επίλογος (2)

- ✓ Διαχωρισμός χρόνου και συμφωνίας από τη μία μεριά και όψης, από την άλλη → σύμφωνο με τις μελέτες της Πλακούδα (2001) και των Burchert, Swobola- Moll και de Bleser (2005)→ η υψηλή ή η χαμηλή θέση μιας κατηγορίας στην ιεραρχία στο συντακτικό δέντρο, που απεικονίζει την ιεραρχία μίας πρότασης δεν είναι ο μοναδικός καθοριστικός παράγοντας της αφασικής επίδοσης.
- ✓ Λόγω αυτού του διαχωρισμού → Αναγκαιότητα διερεύνησης του Χρόνου, της Συμφωνίας και της Όψης με τη χορήγηση μιας τρίτης δοκιμασίας συμπλήρωσης πρότασης, με προτάσεις εξισορροπημένες ως προς το μήκος και για τις τρεις συνθήκες αλλά με απομακρυσμένα τα ερεθίσματα τα οποία θα πυροδοτούν το σωστό ρηματικό τύπο από τους συμμετέχοντες.

Τέλος Παρουσίασης

***Ευχαριστούμε πολύ για
την προσοχή σας!!!***